

LEV-LAP Szerkesztőség: MAURER GYÖRGY, - 1125 Bp., Szarvas Gábor út 42/b.
Munkatárs: POLGAR JULIANNA, MTA-KPKI, 1525 Bp., Pf.: 49, Tel.: 699-499

SAJNOS PÉNZzel rosszul állunk. 30 %-kal több lett a nyomdaköltségünk. A LEVLAP fennmaradása hamarosan azon múlik, hogy előfizettél-e. Nem emeljük a 20,- Ft-ot, de elfogadunk többet is - bízva az előfizetőink táborának gyarapodásában. Ugye tudod, hogy bármelyik műhelygödőnél, vagy a Teaházban személyesen is előfizethetsz?

◻ TERMÉSZETES ESÉLYEK? ◻

(Veres Emese alábbi - a szerk. által rövidített - írása az ITDK-ban honos eszméket megismerve született. A teljes szöveg, valamint Révész Sándor és Síklaky István erre írt vitáiratai az IGYÉSZ Műhelyből kölcsönözhető.)

Ha a teaházban elhangzottakat jól értettem, akkor Communard Város állampolgárai a javakból pusztán a természetes adottságaik, tehetségük, rátermettségük alapján részesednek. Ennek az elvnek az érvényesülését szolgálja a gazdaság személyes társadalmi tulajdonra épülő piaci rendszere, valamint az értékrendbe a teljesítménynek, mint a piacot szabályozó tényezőnek a beépítése.

Ezek korlátaként az emberiség érvényre jutása érdekében a köteles szolidaritás elvét is a tételek közé iktatja.

Az elhangzott elvek rendkívül rokonszenvesek, és a gondolatmenet - mint minden spekulatív következtetés - valóban tökéletes is, ám ez abból adódik, hogy csak önmaga fogalmaival operál, s így nem kerül ellentmondásba.

Összefoglalóan: mint azt a beszélgetés során többen is hangoztat-

Folytatás a 2. oldalon

Illetve ennek a teljesítményben történő adekvát megjelenítése.

TEAHÁZI PROGRAM március

5. KEDD „Ember és otthona”-sorozat. „Alternatív környezetszemlélet - alternatív életmód”, vitaindító: SZÁSZ JÁNOS (Pécsi Pollack M. Főiskola)

12. KEDD „Közösségek a politikában”, előadó: VITÁNYI IVÁN (Művelődéskutató Intézet igazgatója)

19. KEDD Rendszerelméleti sorozat: „Rövidülő távlatok - Ültetünk-e diófákat?”, vendégünk: KINDLER JÓZSEF

26. KEDD A „Communard Város” ötletpályázat kiírásának nyílt vitája. Vezető: MEGGYESI TAMÁS, építész

^ A Teaház 18^h-tól tart nyitva és ^
^ 22^h-kor bezár. ^
^ ^
^ Az előadásokat PONTOSAN 18.30- ^
^ kor kezdjük, de a későbbben ér- ^
^ kezőket is szeretettel várjuk. ^

VITÁNYI IVÁN: Közösségein (részlet)

„... Gondoljuk csak el: a NÉKOSZ mint tömegmozgalom mindössze két évig működött. S ezalatt fogott meg tízezer fiatalembert, s a hatás mindmáig letörölhetetlen. Melyik iskolatípus tudja ezt ma utánacsínálni?

A kérdések azonban már akkor is felmerültek vagy legalábbis motoszkáltak néhányunkban. ... Kiderült, hogy bizonyos feltételek között éppen egy ilyen teljes közösség alkalmas arra, hogy benne belülről valami éppen nem közösségi, autoriter hatalomféle bontakozzék ki. Akkor értet-

Folytatás a 4. oldalon

tuk, azok az esélyegyenlőtlenségek, amelyeket a természetes képességek hordoznak, egyáltalán nem képeznek humánusabb alapot a megkülönböztetésre, mint a születési kiváltságok, vagy más privilégiumok. Nem téveszthetjük ugyanis szem elől, hogy a két fajta előny egymásnak oka-okozója. A valamikori rátermettség, szépség, jó kifejezőkészség, zenei hallás stb. - tehát a természetes képességek - teremtették meg a mesterséges adottságok alapját. Egy természetes szelektálási folyamat eredményeként került a horda élére a legéletrevalóbb, fogja össze a törzset a legrátermettebb törzsfő, s a legtehetségesebb kisiparosokból így nőhetnek ki a vezető rétegek. A mesterséges adottságok pedig módot, lehetőséget, beváltható esélyt jelentenek a természetes adottságok pótlásához (testkultúra, az egészség ápolása, öltözködés, lakás- és életkörülmények stb.). Persze, tudnunk kell, hogy mindezekkel párhuzamosan létezik egy ellentétes irányú kontraszelekció is, ami a természetes egyensúlyi állapot feltétele.

A fentiekből arra következtethetünk, hogy egyik folyamatot sem abszolutizálhatjuk a másik rovására, és nem szavazhatunk arra egyértelműen, hogy erre a tételre humánus alapozni egy társadalmi modellt. Anatol France-ot idézve: „... a jog főszege egyenlőségével szegénynek és gazdagnak egyaránt tiltja, hogy az utcasarkon kolduljon és a híd alatt aludjon.” Ezt próbálja - szerintem - nivelálni a köteles szolidaritás elve. Megfogalmazásában ez is szépen hangzik, de a gyakorlati életben idealizmusként jelentkezik.

Azok az erők, amelyek a történelem során létrehozták a hatalmi és esélyviszonyokat, minden hatalomváltás után ujratermelődtek. Ezek az esélyegyenlőtlenségből fakadó különböző teljesítmények átstrukturálják majd a Communard társadalom szerkezetét ugyanugy - finom szerkezetű, de éles ellentéteket hozva létre.

Túl kell lépni azon az ideán, hogy tökéletességre alapozzuk el-

Társakat keresek közös lakásbérléshez Pesten. Zámonyi András, 1039 Budapest, Bognár u. 6., Tel.: 872-986 (reggel 8-ig hívjál!)

veinket, hisz ekkor a gyakorlati hibákat mindig is az alaprendszer egészének élnetlenségére vezetjük vissza. Reális, bár kevésbé vonzó társadalmi modellt, életmód-szisztémát kell felvázolnunk.

Meg kell fogalmaznunk egy másik aspektusból - az egyéni cselekvésből - a mindenki teljesítménye szerinti piacgazdálkodás, a gazdasági esélyegyenlőség és a köteles szolidaritás szisztémáját. Magyarán annyit jelent: a különböző adottságokból származó (szellemi, fizikai, alkati, biológiai, pszichikai stb.) többletbevételeinket nem használhatjuk föl szabadon saját céljainkra, hanem ebből át kell adnunk azok számára, akik saját gyengeségükből, vagy akaratukon kívül állók miatt kevésbé rendelkeznek ezekkel. Átfordítva a piac nyelvére: az ún. természeti adottságokat sem használhatjuk ingyen. Ahhoz, hogy ezek előnyeit élvezhessük, pontosan annyi értéket (árut) kell visszaszolgáltatnunk „pluszban” a társadalom ettől megfosztott tagjai felé, mint amennyivel nagyobb cselekvési szabadsághoz jutottunk általa.

Ez a felismerés újabb problémákat állít elénk a gyakorlatban, mert a végkonklúzió semmiképpen sem nevezhető újnak, hisz majd minden társadalom meghirdette ezeknek az eszméknek a szellemét. A problémát tehát a megvalósítás, a követelmények beváltásának mikéntje méri ránk.

Veres Emese

„... aki eszénél van, sohasem fog bátorságot venni magának, hogy gyarló nyelv formájába öltöztesse, amit szellemével megfogott, s még kevésbé abba a merev formájába, amely az írásba rögzített nyelv tulajdonsága.”

PLATON: 7. levél

Ma már közismert, hogy hány-szor tudná elpusztítani az emberiséget akár egy atomhatalom harci arzenálja, és hogy milyen kevésen múlhat a béke-háború állapot változása - akár műszaki hiba következtében is.

Igaza van-e annak a XX. századi cinikusnak, aki szerint a mai technika fő gondja a technológia okozta problémák megoldása?

Okozhat-e katasztrófát a fejlett békés technológia? Mivel jár, ha a civilizáció önpusztítása egy ideig rejtett, fokozatosan kiteljesedő, bonyolult folyamat - kegyeg-e ez az időzített bomba?

Mennyire vagyunk a természet-dalaktól, vagy a magunk teremtette környezet kiszolgáltatottjai?

Hogyan hatnak korunk nagy kihívásai - környezetszennyezés, energia-árrobbanás, élelmiszerhiány, a nagyvárosok válsága - az építészetre, az életmódra?

Milyen lehet a jövő települése - az interdiszciplináris vizsgálat, az ökológia szempontjainak érvényesítése esetén?

E kérdések megvitatásához gondolatébresztőnek számom az alábbi információkat, napi híreket:

- 1965-ben, az USA-ban egy elektromos teherelosztó túlterhelése miatt - egy természetes láncreakció, és nem üzemszavar (!) eredményeként - órákra elektromos energia nélkül maradt mintegy 30 millió ember.

Alkalmi gázmérgezés: 2500 halott, 100.000 sebesült, fákészhetetlen csőcselhalandóság: A gázrobbanás város Mexico City 1985-ben: 18 millió lakos, 3 millió autó, 7000 busz, 130 ezer kisebb-nagyobb üzem terheli a környezetet. Évente 11 ezer tonna szennyezőanyag kerül a levegőbe - mindez 30 ezer gyermek és 100 ezer idős ember haláláért felelős.

- Moszkvában évente 3 millió tonna száraz háztartási szemét keletkezik - ennek csak 9 %-át dolgozzák fel.

- A nitrogénműtrágyák túlzott használata, a csatornázás hiánya, a savas esők következtében Magyarországon is ijeszten szennyeződ-

nek a felszín közeli vizek: egy sor faluban a két éven aluliak saoskós vizek kapnak. Vajon a két év és 1 napos (vagy idős, beteg) emberek számára veszélytelen immár a víz, vagy kezdjenek edzésebe a vízvívási immunitás megszerzésére?

- A legelterjedtebb légszennyező - a kéndioxid - egyik fő kibocsátója a széntüzelés, amelyet olaj-földgáz felhasználásunk alternatívájának remélünk. A több száz kilométerrel is importált szennyezés savas esőként pusztítja a környezetet, a tavakat és a talajt - további kedvezőtlen reakciók kiváltójaként. Csakhogy amíg a levegő és a víz a szennyezés megszűntével viszonylag hamar regenerálódik, a talajba akár néhány centiméterre behatoló mérgező anyagokat az ásványok kémiai-lag megkötik. Az olaszországi 1976-os dioxin szivárgás környékét mostanig nem tudták megszabadítani a mérgeztől.

- A talajt a kemizált, nagyüzemi mezőgazdaság is fenyegeti. Magyarországon 1938 óta az átlagos hektáronkénti termésátlag megötszöröződött, de mindez kilencseseres (!) műtrágya-felhasználás kísérte. A másik gond a talaj kiszáradása - miután az ésszerű váltógazdálkodást a monokultúrák váltották fel, így a kimerüléstől csak fokozott vegyszeradagolás mentheti meg a földet. 1970 óta négyszáz rovarfajta vált immunissá az NSZK-ban a vegyszerekkel szemben. A kemizálási spirál következménye lehet, hogy a mérgek beépülnek a táplálkozási láncba, s eljutnak az emberi szervezetbe is.

- A magyar agrárszektor összes termékének egyharmadát adják a madárjai gazdaságok - innen származik a zöldségtermelés fele, a primörök 94 %-a szinte az összes nyúl és méz. A magas termelési adatok azonban sokszor a lakókörnyezet közvetlen közelében valósulnak meg, végsőkig terhelve a környezetet, fenyegetve nemcsak az állatok, hanem az ott lakók egészségét is.

- 1973 és 1979 között tízenháromszorosára nőtt az olaj ára. Vi-

lágyszerre fokozott figyelem fordult a takarékosdgon túl a megújuló (alternatív, tiszta, természeti) energiaforrások hasznosítása felé.

- Magyarország éves energiafelhasználásának 20-30 %-át igényli az épületek üzemeltetése, főleg fűtése - amely 100 milliárd forintot nagyságrendet képvisel. Egy jól hőszigetelt, napenergia-hasznosító ház 20-50 %-kal kevesebb fűtőenergiát használ a hasonló kategóriájú épületekhez képest.

- A kólás üveg 300 év alatt teljesen lebomlik a földbe kerülve, míg a tejföldös műanyag pohárnak ehhez ezer év sem elegendő - elégetése pedig ciántartalmú gázokat szabadít fel. Az építőanyagok megítélésükor is új szempontok jelentkeznek: az energiataralom (mennyi energia árán állítható elő) és a lebomlási idő (mennyi idő alatt integrálódna ismét a természetbe). Renezanszát éli, például, az ősi építőanyag, a vályog, amelyből többszáz éves, tízemeletes házak állnak ma is. Anyaguk könnyen beszerezhető, újra felhasználható, akár vízzel egyesíthető az anyafölddel - míg a kiszolgált vasbeton-épületek díjrahaznosítása, bontása egyelőre megoldatlan.

- Nyugtalanító vizsgálati eredményeknek köszönheti gyors fejlődését egy új tudományág, az épületbiológia. Azt vizsgálja, hogyan hatnak az épített környezet elemei a lakók életmódjára. Nálunk nemigen alkalmaznak azbesztermékeket, de a könnyű falazóelemek, a hőszigetelő habok gáz- és sugárkibocsátása, vagy a széles körben alkalmazott dioxin tartalmú favédő szerek egészségét fenyegető hatását még vizsgálják. A "természetellenes", létkondicionált környezet amúgyis negatív hatással van a pszichikumra. Egy szinte tökéletes hang- és légszigetelésű irodaházban az alkalmazottak csökkenő teljesítménye és közérzeti panaszai nyomán kiderítették, hogy a hermetikusan elzárt térben a külső zajok hiánya volt az egyik bajforrás - azóta magnóról játszik a hétköznapi hangokból készült válogatást: autók,

harangok, madarak és emberek hangját.

Arra, hogy a bevezetőben említett kihívásokra hogyan véleek válaszolni, a teaházi beszélgetésben szeretnék kitérni.

ALTERNATIV MOZGALMAKKAL FOGLALKOZÓ KIADVÁNYOK

Alternative Communities (Magazine of Alternative Communities Movement) N° 14, '83; N° 15, N° 16, '84.

The Teachers Community Handbook, 1981

Kevin of the Teachers:

Choice Mathematics, Book One, 1977;

Choice Mathematics, Book Two, 1981;

Smotherlove, 1984;

Law, 1980;

Economics, 1981;

Dogma, 1983.

Communal living and utopian thought (about Redlief Commune)

It's the community's business (about Twin Oaks Community, USA)

A rural "big" commune (by Svanholm Commune, Denmark, 1979)

TVIND (A socialist danish educational experiment)

Reading list on communes

Communes network list of communes in Britain, 1981

CHRISTIANIA (francia nyelvű)

The Dartington Model of a Community for the Future, 1980

International Communes Network 1984 List

Alternatives, 1/1983 (francia nyelvű kiadvány)

tem meg ennek igazi természetét, amikor egyszer éjszakai riadó volt. Valakiknek a NÉKOSZ-központban ugyanis kiéleetlen maradt a partizánosztalgiajuk, ilyenkor tízezer kollégistának ki kellett ugrania az ágyból és két vagy három órát énekelve menetelni a város utcáin. Nekünk történetesen nagyon rosszul jött, mert

KIS MAGYAR REFORMTÁR

M i n d e n k i h e z !

Megjelent a KÖNYV, évtizedünk könyve!!!

Nehezen mozduló reformjaink:
- személyiségreform; - nyilvánosságreform; - művelődési, közgazdasági, és gazdasági reform itt élni kezdenek. Lakhelyük Reformvár, az a hely, ahol az embernek lehetnékje támad. Sok-sok fölösleges szót megtakarítanánk, ha további disputáink előtt mindenki átruccanna Reformvárra.

Pontosabb címe:

Kamarás I.-Varga Cs.: Reformvár (JAK füzetek 7., Magvető Kiadó, 1984.)

Ha a könyvesbolt és a könyvtár végképp cserbenhagy, fordulj az IGYÉSZ Műhelyhez.

Talán már készül valahol a kibővített Nagy Magyar Reformtár is. Az, amely már tartalmazni fogja a munka, a fogyasztás és az értékek reformját is. Vagy ez már reánk vár? S végül: mikor és hol kezdjük a betárazásukat mindennapi életünkbe, konkrétíába?

- m -

az énekkarnak másnap este fellépése volt, hideg szél fűjt, félttem, hogy berekednek. Szóvá tettem, úgy néztek rám, mint egy hülyére. Mint a megvilágosodás, úgy lett tisztává előttem a dolog lélektana. Ha itt most hirtelen valaki kipattanna, és azt mondaná, jó NÉKOSZ-szóval és NÉKOSZ-hangon, hogy: Barátaim! Mi ne két órát meneteljünk, mert attól még nem retten meg az ellenség, hanem másnap délig, azzal mutatjuk meg, micsoda erő lakik bennünk? - akkor mindenkiből lelkes egyetértés és taps törne elő, s ha valaki ellene szólna, letaposnák. Így kell lennie, annak ellenére, hogy személy szerint mindenki velem értene egyet, de mindenki úgy gondolná, hogy a menet meghosszabbítása a központ intenciója, s mindenki *összintén* eleget akarna neki tenni. Inkább önmagáról szólna csak magának, hogy ő, úgy látszik, még nem elég fejlett, de azzá szeretne válni. Igen, ilyesféle a pszichológiája annak, amikor éppen közösségi és demokratikus mozgalmak válnak kiszolgáltatottá különféle spontán vagy tudatos autoriter törekvéseknek.

E L Ő F I Z E T É S

A LEV-LAP előállítását és postázását számonként 2,- Ft-ért tudjuk megoldani. Ha rendszeresen kapni akarod, adj fel a címünkre (Maurer György, 1125 Bp., Szarvas Gábor u. 42/b.) 20,- Ft-ot postai feladóvevényen.

Feladóként azt a címet írd, ahová a lapot várod.

A LEV-LAP olvasójaként a LEV-LAP *Lejzává is vállals!*

VÁRJUK IRÁSAID!

Műhelygazdák:

„Művi környezet” - Lévai Sándor
1122 Bp., Városmajor u. 88.
Tel.: 155-127

„Információ Gyűjtő és Szolgáltató”
Maurer György 1125 Bp.,
Szarvas Gábor u. 42/b.

„Atheneum” (iskola, művelődés stb.)
Révész Sándor - 1098 Bp.,
Epresegy u. 32/III.
Tel.: 477-014

„CV gazdasága” - Síklaky István
1021 Bp., Tárogató út 28.

„Személyiség és közösség” - Vincze Erzsébet, 1021 Budapest,
Tárogató út 28.

„Jövőkutató” - Gábor Éva
BME Filozófia Tanszék - 1111
Budapest, Műegyetem rkp. 3.

„Kibuc-mozgalom” - Vass Péter
1024 Bp., Ezredes u. 14.

TEHÁZ: KFKI KISZ-Klub, Budapest,
Budafoki út 10/a.
(Bejárat a Bertalan Lajos utcai oldalról.)

Területi szervezők:

Debrecen: Valuch Tibor - 4032
Thomas Mann u. 33.

Nyíregyháza: Nyvelt Erik - 4400
Sóstói út 7/c., II/6.

Szeged: Sarnyai Zoltán - 6726
Korondi u. 4/a.
Tóth Rita - 6726
Középfasor u. 31-33.

Budapesti szállás: Maurer György,
Révész Sándor (cím a műhelygazdák-nál)